

ընթու վրայ յիշուած երեւելի անձնաւորութիւններուն կենսագրութիւնները պատրաստելու:

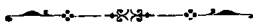
Մահուան թուականները (տարի, ամիս, օր), նշոյնպէս հօրենական անունները ճշգրէլու մասին՝ տապանագիրները մեծ կարեւորութիւն ունին:

Հոս տեղն է յիշել հայր Արսէն. Ղ. Ղազիկեանի «Հայկական նոր-Մատենագիտութիւն և հանրագիտարան հայ կեանքի» զփրազդարար կիսատ մնացած հոյակապ գործին ընձեռած անագին օգտակարութիւնը, այս տեսակ աշխատասիրութիւններով պարագողներուն համար:

Պէտք է յիշել նաև որ, շատ քիչ թուով «Թաղ»-ներ ամփոփ և անեղծ մնացած են Բանկալթիի գերեզմանատան մէջ:

Կարգ մը տապանաքարեր իրենց տեղերէն վերցուած և հեռաւոր անկիւններ նետուած են: Ախ հոգնակաւոր գերդաստաններու մասին ի գործ դրուած պրպտումներու ժամանակ, կրնայ շփոթութիւններու տեղի տալ, և մեծ գզուշութիւն կը պահանջէ:

Գ. ՀԱՍԽԻՐ

ՄԱՐԻԱ ՍՏԵԼԼԱ

ԻՄԱՍՏՏՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլ անդոյթ ու խաղաղիկ օր առ օր. Նոր աչքերով գիտել իրերը շորս դի, Տերուիկէն օր կը փթթի մինչև աստղն Որ ծովէն դուրս կ'ելլէ. փորթիկ իրերէն կաթնքնքնել ուրախութիւնն. աշխատիլ. Գան գրքերու և մարդոց մէջ՝ որոնել Ձօնող դիպուածը հանգուցիչ բընութեան ձամբաներուն մէջ բաց. ելլել բռնաւոր Յիշողութեան լուծէն. Ըլլալ մարդի մէջ Իջի մը խոտի, առանց ոչ մէկ պատմութեան: Հարթ՝ մատչելի իմաստութիւնն է ասի. Խոնարհներուն ամենահեշտ լաւութիւնն:

— Ապրիս, սկըսէ դուն:

ՁՈՒՄԲՈՒՆԹԻՒՆ

Հին ուղիները որ կան
Ետեւը մայր եկեղեցւոյն,
Որ քարերուն վըրայ խոտիկը կ'ածի,
Կը տանին դէպ ի գիւղօրէն:
Ունին չքնաղ անուններ.
Ճանապարհ եօթն օրիորդաց,
Ուղի Լոյսի, ուղի երգի, ճանապարհ
Մարտի, ուղի Հրեշտակներու:
Արեւամուտ էր, տեսայ անցքը մի խումբ
Մանուկներու, կիներու
Որ քահանայ մ'ունէին
Գլուխին՝ ճերմակ ուրաւով,
Կը տանէին փոքրիկ դագաղ մը դաշտի
Իջողիկներով ծածկուած,
Եւ կ'իջնէին հովիտ՝ ուր էր գերեզմանն,
Հարցուցի. — Ո՞ր կ'երթաք դուք
Այդպէս զբարթ դէմքերով:
Տըլին ժպտուն պատասխան.
— Կ'երթանք մանկիկ մը թաղել —
Եւ ալօթքնի մը մնջնով՝ վարեցի
Իրենց ուղին յառաջ: Ինձ այն ժամանակ
Երեցու Մահը կերպարանք մը ազնիւ.
Խառնուած այս կեանքին, ինչպէս այն երկինքն
Ամառնային կը խառնուէր հանգաւորիկ
Ձայններուն, պիտէ բարեբերութուն՝ գետակին
Երկայնութեամբ, ճոճելով
Հոգէն իրենց արծաթթաթիկ ձեռուներն:

ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ

Ղեւոնդ, եղբայր իմ, որ երէկ բացիր ինձ
Աւետարանը Կանայի հըրաշքով,
Գիտցիր, վըրան մորտածիցի, և զբաւայ
Նըշաններուն սուրբ՝ զօրութիւնը գանխուլ:

«Նախ լաւ գինին կը տրուի միշտ կոշունքին.
Կը պարպէ խօլ գինովութիւնը փարչելին»:
Բայց հըմուտ տէրը խօսեցաւ իր մօրկան,
Եւ աղաչանքը չանցաւ զուր, ընդունայն:

Ասպակ պարզերը աշխարհի կոշունքին
Ունին յստակ ըմպելեօք լի սափորներ:
Երբ ճաշկուտի՝ գինին կ'ըլլայ պղտոր, ժանտ:

Բայց երբ յատակն հասած՝ դաշինք մըրուրեն,
Պարապ սափորը չընետենք: Աստիկ
Կու գայ իր շինջ ձեռքով լեցնել գայն Գրիստոս:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՂՈՓՔ

կը ծալլեմ, Տէր, ձեռքերըս այս սրտիս վրայ
 Որ կը մեղմէ թագին իր վագրին խելայեղ:
 Շուրջանակի մարած է կենաքը, մարած
 Հրաշալի տառա՛ն որ աւելի քան երբեք
 կը պըտուաճէ զիս բոցակէջ մրրիկով
 Ալփերուն մէջ պարունակացն ահաւոր:
 Չըստական մըն եմ թողիլդ. կը ծըփամ
 Որովազ գետին յորձանքներուն վրայ՝ ծնծուած
 Հոսանքներէն, թափառական դէպ ի լոյսդ...
 Այս եւս մէզին մէջ ըստուգիւ կը զգամ
 Բու հայրական ներկայութիւնդ, եւ սակայն
 Չեմ յաշողիբ լալ, թուութիւն մ'անտարբեր
 կը ծըլարէ գիտ: Ո՞հ, Տէր, քին տխրութիւն
 Չըկարենալ լալ, չըկրնալ աղօթել,
 Մեզ սեղանէն բաժնող խիտ քողը տեսնել,
 Տօգունիլ հին պարզուկ տօներն յիշինուս,
 Թափառական չողին ձկնել զանգակաց
 Այս գանչինին, եւ չըգտնել մեր սրտին
 Խորքերուն մէջ անկեղծիկ խօսքն, եւ ըզզալ
 Յնդումը քաղցրը զարնային բոյրերուն:
 Բայց անշուշտ զիս պիտի կանչես զուն, ո՞վ Տէր,
 կը սպասեմ քու կոչիդ. եւ ո՞վ իսկ գիտէ
 Թէ քանինքն կը սպասեն այս երկրիս վրայ
 Այդ սիրական ձայնին: Փենէ ես, ո՞վ Տէր,
 Չեմ սարսափիր, Գաղտնածածուկ զօրութիւնն
 Որ կը քայէ գիտ՝ կը տեսնես. կը տեսնես
 Նոյնպէս թէ որքան ժամանակ ունիմ դեռ:
 Գիտեմ թէ զիս պիտի փրկես, պիտի տաս
 Կորսնցընել հետքըս: Արդ, Տէր, կը ննջեմ,
 Բազուկներուդ մէջ նետելով ինքըզդինքս:

ՅԱՆ ԵՒ ՀՈՒՆԶՔ

Որուն անշի կիտուն մարդիկ կը ցանեն,
 Միւս կէսին մէջ կը քաղեն:
 Ան որ առտուն շրջեցաւ
 Անմեղ բաներ ընելով,
 Այցելելով սեղաններու, մանուկներ
 Փայփայիլով, ձեռքերուն մէջ կը մընայ
 Ծաղիկներու հոտ մը թալարմ:
 Այգուն շողին սիրոյ բողբոջ մը տնկողն
 Իրիկուան դէմ կը քաղէ
 Բարեկամ ոստն հագուազուտ:
 Զամբուն երկայնքի ով վառեց շատ կանթեղներ,
 Յաւերթութեան ճամբան ունի լուսաւոր:
 Բայց զուն, հոգի իմ, հոգի իմ, քին ըրիր
 Քու պատանին սիրտըդ այնպէս քաջառողջ

Եւ անկեղծիկ՝ եղբայրական բաղձով լի:
 Աշխարհի մէջ այն ժամանակ յիրաւի
 կը տեսնէիր դուն եղբայրներ ու քոյրեր:
 Տէրը քինչպէս բարի է:
 Խորքէն այն հին ողբերուն
 Քոյրիկ մը քեզ կը դրկէ՝
 Որ կերպարանք ու սիրտդ ունի, եւ պիտի
 Քեզ հասկընայ: — Քու աղջնակդ է, նայէ:

ԱՅԼԱԿԵՐՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

կը փոխուի զերդ ամպն հովին մէջ
 Գեղեցկութիւնը մանկական:
 Համբոյրներէս եթէ չուզուած ըլլայիր դուն,
 Տարի մը վերջ՝ կը զգամ, մանուկ,
 Ըզքեզ պիտի չըմանչնայիր:

Ժըպիտ ու լաց, խոժոռ նայուածք
 կը գործեն մեծ աւերածներ
 Ծիրաներիկին դէմքիկդ վրայ,
 Որ կը ձկուի երբեմն երբեմն
 Եւ անյագուրդ աշուշներով
 Կ'ուսնի աշխարհն հարցաբանել:

Քանի՞ դէմքերդ կը ճանչնամ,
 Իմ սրտիս մէջ են քանդակուած:
 Հատիկ մը կայ վարդակարմիր
 Ինչպէս պըսակ մը ծաղիկի,
 Եւ կայ ուրիշ մը տօգունիկ
 Մըտածումէ արտացոլած.
 Դէմքը զոր դուն պիտ' ունենաս
 Երբոր ըլլաւ քըսան տարու:
 Ան կ'երեւայ ինծի փայլով մը խուսափուկ,
 Բայց որքան ինձ հաճելի է:

Քու զաղփաղփուն տրկարութեանդ մէջն
 Ո՛յժը կը զգամ, զերդ պարտէզի մ'ընդմէջն
 Ծոփուն բոմբիւնը կը լսուի:
 Արդէն քալելդ կը տեսնեմ,
 Քու ուղիդ մէկ ճանապարհէդ:
 Ո՛չ քեզի ձեռքըս չեմ ի տար.
 Եթէ երբեք զըթիս՝ կանգնէ:
 Մի՛նակ գընա: Ընկերութեամբ դուն պիտի
 Շատ ժամանակ կորսնցնէիր:
 Շուքին մէջն քալեցի ես,
 Որ արեւուն մէջ տամ քեզ տեղ.
 Փուշերուն մէջ պատռուեցայ
 Որպէս զի քու ճամբադ մաքրեմ:
 Աւելի լաւ հղիք քընծ իս,
 Հասցուր իմ գործըս վախճանին:

Մի՛ հեղգար, ժի՛ր եղիր, աշխոյժ.
Ուր ես երկմիտ վարանեցայ
Առաջ անցիր դուռն աւելի՛ եւրս յամառ:
Ու երբ հասնիս՝ համարձակէ իմ երազածս:

ԹԱՂԱՌԻՍԻ ԲԱՆԱԿԵՐ

— Մի՛ փորէք դէպ արեւմուտք:
Փորեցէ՛ք հոս: Դուռն դեռ ոսկի՛ կը փնտռէք:
Հոս ոսկիէն լաւը կայ:
Հրաշագործակ արձանն անխուռ եւ անյագ
Արեգակին եւ իր քաղցրիկ աշխարհին,
Որուն կճեայ սրտին ես
Գեանին երեսը բարախելը կը զգամ:
Ո՛ն, քաջ մարդ, բրի՛չդ ի՛շնցուր:
Ու դուռն խուժուժ, կրտսցիդ վրայ գիշախանձ
Բիւրեղներով կորսեցէ՛ք:
Ու դուռն քերթող (անշուշտ այդպէս ուզեցին
Քեզ Աստուածներն, այնքանն է փայլն ու շողիւնն
Առոյգագեղ ճակտին ու մեծ աչքերուն՝),
Ականջ դրէ՛ք, ականջ դրէ՛ք, կ'ազաչեմ:
Կը կանչեմ շատ դարեր կ'ընէ. հոս եմ ես,
Ես եմ քաղաքը թաղուած: —

Կ'աղազակէ, բայց չի կրնար եւ ոչ մէկն
Իր աղազակը լըսել.
Եւ ոչ ալ մէկը գայն լըսէ պիտի բնաւ:

— Այդ մը ուրիշ: Կեռ տակաւին այդ մ'ուրիշ:
Եւ յիմարներ դուք, կը զարնէք ձեռք զործի
Միշտ աւելի հեռուն... Հոն, ես կը յիշեմ,
Իմ շէնքերովս, կամարներովս եւ ազնիւ
Շիրիմներով, հոն չըհասայ ես երբեք:
Հոն անանուն շըւայտութեանց որջ մըն էր:
Հոն վաշխառու մը թերեւս
Լուսընկայի լոյսով սովոր էր փնտռել
Իր կողոպուտն: Ո՛վ դու հըմուտ բարբառոս,
Չե՛ս ամբշխար այն կողոպուտը բաժնել..
Ու դուռն քերթող, կը հռչակեն մեծորոտ
Նըւագներով պոռնիկներու մեռնանոցն:

Կ'աղազակէ, բայց չի կրնար եւ ոչ մէկն
Իր աղազակը լըսել,
Եւ ոչ ալ մէկը գայն լըսէ պիտի բնաւ:

Կ'երթան, աւա՛ղ, կը հեռանան առ յաւէտ,
Առ յաւիտեանս: Կ'արձագանգէ ողջ աշխարհն
Գիտուն գիւտող... Մըտիկ ըրէ, բրի՛չով մարդ:
Երկիրն օր օր գիտ աւելի կը կլլէ.
Խարստիներուն շուրջ կային

Շաղապատուած արմատներն,
Հողմածուփ խոտը վայրի
Վերջին անգամ այս աղաղակը ի գո՛ր
Կը հեղու դուրս աղիքներէս քանցըւած...
... Ա՜հ վերջապէս, վերջապէս: Ո՛վ իմ եղբայր,
Բարի՛ բլլայ գալուստը քու բըրեղիդ: —

Բըրե՛շ չէր, խոփ էր: Յատքեց ետ, շեղեցաւ
Արօրն, եղան խոշոր աչքերը կըլոր
Շը՛շը՛շեցան անակնկալ արգելքէն:
Բայց ալ ակօ՛սը թափուր էր, Կը պատէր
Կիզի՛շ լուռթիւնն համակ երկինքն ու դաշտերն:

Յ Ե Տ Մ Ա Հ Ո Ւ

Ա.

Ե՛րբ էր: Կարծես հարիւր տարի է անցեր,
Երբեմն հիմա կը թուի կարծես: Առտու մ'էր
Ճըմեռնային. կը կտրէր սառ ոգը շունչն,
Ու միսեբուն կու տար կսկիծ՝ մզմզուժ:
Կը յիշեմ. մայրս դէպ անկողնիկըս վագեց,
Ձիս համբուրեց, ըսաւ. — Կեցիր. — ալ ուրիշ
Ոչինչ, ու նէ մեկնեցաւ: Ես հագուեցայ
Մեքենական շարժումներով, պատուհան
Գացի՛ կարծես երագելով: Ինձ կը թուէր
Ամէն ինչ սեւ երկնքին վրայ պաղպաղուն:
Սեւ՝ անցորդներն ու կառքը, սեւ եւ ձիերն
Որոնք իմ մօրս կը սպասէին գաւթին մէջ:
Դռնակին մօտ երեցաւ թափ մը ձեռքի
Սիդմելու միւսը լուռ՝ անմոռնի հեծութեամբ,
Ցետոյ փակեց, նըլան տըւաւ, ւամբ ինչ
անհետացաւ ճամբուն երկայնքին: Ինքնիկներս
Մըտածեցի՛ թէ լըմընցած է ուրեմն,
Ալ լըմընցած է. — եւ Մացի պատուհանն
Առանց մաքրի ու սրտի, կարծր ու տոգոյն՝
Փոթորիկի՛ ջարդուած նաւաւ մը նըման:

Բ.

Ոչ, չըլացի. շատ յիշատակ կար իմ մէջս.
Իր հետը շատ ասրեցայ, խիստ շատ խօսքի
Դոյն մըտածմանց վըրայ ըրինք իրարու.
Ինձի խիստ շատ իմանեցաւ, եւ ի՛նչպէս
Պիտի կրնար՝ կորզըւած այս հոգիէն՝
Երթալ այսպէս անծանօթին մէջ. խիստ շատ
Հետք եղաւ՝ որ կարենար լըքել գիտ
Կեանքի զբարթ կարաններուն, թափերուն
Երիտասարդ հասակին. հետքս պէտք էր
Ապրիլ, կըքել հետքս, հրճուիլ ու մեռնիլ
Հետքս միայն:

Գ.

Իր մայրը հոտ է նկեր:

Վերջինցիք ամէն անուշ մըտածում,
Արթնցուցիք յիշատակներ շատ փոքրիկ,
Չնչին բաները քննեցիք, հեծեցիք
Ժրպիտներու վրայ հին եւ հին տուներու,
Հետը նորէն երկայն օրեր ապրեցայ,
Որեք նախկին ուսումներու՝ պարոցին,
Որ ունէր կարգ կարգ շարուած փէրքը տախտեր,
Որեք գիւղի, զբարթ՝ ժպտուն լիճերու
Ուստանառներու: Եւ երազները ծնընդենս:
Այո՛, զանոնք կը յիշեմ ես: Կը տեղար
Ձիւն ժամէն գուրս, ուր լըսելու հետ էինք
Կէս գիշերին պատարագն. ափ ափի աճջ
Սկեռած ուժգին մենք տըղենկներս՝ ակնապիշ
Կը դիտէիք սեպանն ուր փոքրէն ցիտս
Նրաղիկներուն կը ննջէր մէջ. Գաղցրութիւն
Ո՛հ ինչպիսի՛ն: Ու կ'երթայիք վեհերոտ
Խորհրդաւոր լընտթեան մէջ գիշերին,
Ու կը սպասէր մեզի ծնընդենս լուսեղ ծառն
Եւ ցանկալի խաղալիկներն եւ ընթրիքն
Կազմ ու պատրաստ մեծ սեղանին վրայ ճերմակ:
Ու մեծցանք մենք. կը տեսնէիք նոյն դէմքերն
Ու միասին թղթատեցիք նոյն գրքերն:
Երբ իրիկուան քողը կ'իջնէր վերէն վար,
Չափուած քայլով կու գար անի, եւ ինձ հետ
Կը խօսակցէր տաքուկ սրահին մէջ, եւ կամ
Կտաւին վրայ ձեռքըս գծիին կը տանէր,
Թուաբանական մէկ խնդրիս վրայ կը ծըռէր
Համբերութեամբ եւ թիւերով կը լեցնէր
Թուղթեր. բոլորը յիշուեցաւ: Ես գրեթէ
Կը տեսնէի զայն աչքերուն մէջ իր ժօր:
Գրասեղանիս վրայ կը ծըռի նաեւ նէ,
Ինչ շարժումով որ կը ծըռէր անիկա:
Աչքով՝ ձայնով նէ՛ ալ անոր կը նմանի:
Ո՛հ, յիշան նէ մէն միայնակ է, խեղճ կին:
Արդ աւելի կը հասկընայ զիս թրեւս,
Ուայն ատենէն աւելի զիս կը սիրէ:
Որոչ կը սեղմէ զիս կուրծքին, զիս կը զգուէ:
Գիտէ թէ՛ ալ զինք մայր կանչող մը չունի,
Եւ ալ չունի անոր նըման իր կեանքին
Մըրիթարանք մ'ու նըպատակ... ու կը ծնէ
Քաղցր զբոլիւք. կը թռի միշտ միշտ, միշտ
Հետեւի այն ըստուեցին, իր հըպումէն
Ընդոտստու. ուր որ անկէ հետք մը մընաց՝
Կը սեւեռի գրքերուն վրայ զօրքս մենք
Կարգացիք օր մը միասին. ու թէ՛ ես
Անոր շրթնէն քաղած առած մը յայտնեմ
Իրեն, ինծի կը նախանձի գրեթէ նէ:

Եւ յետոյ ցաւը զայն բոլոր կը պրկէ,
Ու սրտիս վրայ կ'իյնայ ողորմ ու կոծով:

Գ.

Մընաս բարով, ո՛վ զարուհ: Քաղցրը մուտքեր,
Տժգոյն ծուպեր չափուղայի, մնաք հարով.
Կ'ելլէ արեւն հունձքերուն վրայ ոսկէգօծ
Եւ կ'ամբողջէ զգայարաններն: Արդէն իսկ
Ծաղկեր եւ գողաքը ծաղիկներն, ու զանոնք
Մարգագետինը կ'արտասուէ: Հանդարտիկ
Հառապայթները զոր անի կ'ողշուներ
Անքուն ցայգէն վերջ հիւանդի իր քաղցրիկ
Ժրպիտով, արդ հըզօր ու բարկ՝ կը դառնան
Այրելու իր գերեզմանին վրայ վարդերն.
Ո՛հ, մինչդեռ իմ սրտէս թափով կը խուժէ
Դուրս նորագոյն բուռն աղտոյակ մը կեանքի,
Եւ աչքիս մէջ կը բարձրանայ բոց մը՝ բոց
Երիտասարդ հասակի, բոց մը սիրոյ,
Դուռն կը պաակիս անշարժ՝ խառնած թեւերով:
Ո՛հ. երբէ՛ ինձ, երբէ՛ ինձ: Ինձ կը թըւի
Թէ չուպուեցաւ քնէն ամէն ինչ՝ ամէ՛ն:
Ո՛րքան խնամքներ սիրակաթ, ի՛նչ զգուսնեք
Որ կ'եռան իմ չուրջըս, փոքրիկ ապերախտ,
Քեզի էին: Քեզի համար էր պահուած
Մօրըդ սրտին մէջ սիրոյ զանձ մ'անըսպառ
Եւ որ, անա՛ղ, պիտի կորստի ցիրեցունդ:
Իմ քաղցրանոյշ դու բարեկամ, եղբայր իմ,
Քեզի՛ կանչէ մեզ, մեզ կորզէ՛ արցունքէն,
Մալուրանքն, անաբանքէն որ կ'ընեն
Կեանքը տըխուր. սէրէն՝ որ զայն կը գործէ
Խիստ չքնաղ, ո՛վ անձակալիդ իմ, կորզէ՛ մեզ:

Տ Ա Պ Ա Ն Ա Գ Ի Բ

Ուղին զըծեց ինձ գիծն իր շինջ նայուածքին,
Երգերս իրենց աղբիւր իր սիրտն ունեցան:
Գրքին սկզբածն յանգ խօսքն հանեց կենդանի:
Որոչ իմ մահով՝ զլիսիկս յոգնաբեկ
Գրքերու վրայ սիրելի՛ ի՛ր անունին
Միացնելով մօրքս անունին, եւ կու գար
Գողար՝ հեզանազ այգն համբուրել իմ խոհերս:
Ազգեր բիւր չուրջը քրմական գեղոյթին
Կը հասնէին փառքերու, բիւր ցաւագին
Բարութիւններ՝ զորս կեզովքի գինուորներն
Համակեցին թուխով: Չքնաղ՝ վիպական
Կը պաշտէին իր շարժուածքին մէջ ես զարն,
Ուերիտասարդ տեսլականներն որ Անոր
Սրտին կորով կը շնչէին եւ աշխոյժ:
Կը հնչէին ձայնին մէջ զիրգ գանգիւններ

Դէպ անծանօթ կղզիներ, հոր հաւաքի
Դէպ ի նըշանը խաչակիր նըսգներ:
Կը թաչէ հոգիս հոգեոյն ծնրադիր.
— Իմ թագաւոր: — Իւ անիկա կը ժպտէր
Փանգուններուն մէջէն ինծի. — Գորտիւնաւ:

Թրգմ. Հ. Ա. ՂԱՅԻԿԵԱՆ

ԱՇՈՒՂ ՂՈՒԼ ՅՈՎԱՆՆԷՍ

Ա. — ԱՇՈՒՂԸ

Հայ աշուղական գրականութեան պատմութեան մէջ անշայտ և անծանօթ միացած աշուղներից մէկն է Ղուլ Յովհաննէնը, որ ապրել է ստեղծագործել է 18-րդ դարի երկրորդ և 19-րդ դարի առաջին կիսում:

Հայ ժողովրդից կեանք առած, նրա մէջ մեծացած ու անւած մի աշուղ է եղել նա, որ ապրել է միշտ ժողովրդի մէջ և ժողովրդի համար:

Ժողովրդական երգեր յօրինող մի իղէալիստ-երգիչ է եղել նա, որ իր ամբողջ կեանքը նւիրել է իր արւեստին, իր չօնգուրին և իր ժողովրդին:

Աշուղութիւնը եղել է նրա իղէալը, չօնգուրը՝ իր երգը, իր սիրտն ու հոգին, իսկ ժողովուրդը՝ իր կեանքը: Այդ ժողովրդին էլ նա տւել է իր հոգու թրթռացումները, իր սրտի բաբախումները, իր չօնգուրն ու մեղեդին:

Երգել է նա ժողովրդական, ուսմիկ, պարզ, բայց արւեստով, Այդ երգերով նա խորապէս ազդել և ներգործել է իր ժամանակակից ժողովրդի հոգեկան աշխարհի վրայ և իր սազով փայլ և կենդանութիւն տւել նրա խնջողներին, հանդէսներին տօնախմբութիւններին:

Մօտաւորապէս մի ամբողջ դար ծառայել է նա աշուղական արւեստին, միշտ հաւատարիմ իր ընդգրկած գաղափարին, միշտ անձնատուր իր պաշտամունքին: Իր ամբողջ կեանքի ընթացքում նա իր չօնգուրի լարերով վառ է պահել ժողովրդի մէջ աշուղական երգն ու արւեստը:

Նա եղել է իր ժամանակաշրջանի հաւաքատ աշուղը և առանձին յարգանքի և գուրգուրանքի առարկայ է դարձել:

Խնըստուն տարիներից ի վեր նա գերեզման է իջել, լռել յարիտեան, սակայն ժամանակը և հանգամանքները չեն կարողացել ջնջել նրա անունն ու յիշատակը: Այսօր նա կենդանի է և ապրում է ժողովրդի սրտում: Ապրում է նա իր չօնգուրով, իր ուսմական պարզ բայց գողտրիկ տաղերով:

Այդ տաղերով նա ուղարկւմ մի էջ է գրաւում պարսկահայ աշուղական գրականութեան պատմութեան մէջ:

Բ. — ՆՐԱ ԿԵԱՆՔԸ

Ղուլ Յովհաննէսի կեանքի մասին, տարաբախտաբար, շատ աղքատիկ կենսագրական ծանօթութիւններ ունինք: Երևել է նա մօտաւորապէս 1740—ական թվականներին. մեռել է 1834 օգոստոս 16—ին և թաղւել է Նոր-Ջուղայի հայոց գերեզմանատանը, ուր նրա հողակոյտի վրայ դրւած է անպաճոյժ մի քար հետեւալ պարզ մաւկագրութեամբ.

Այս է տապան
Առաքելի որդի
Աշուղ Յովհաննէսին,
Որ հանգեաւ ի տէր
Ի 1834ի 16 օգոստոսի:

Նոր-Ջուղայեցի ծերունիների ասելով՝ Ղուլ Յովհաննէսն անգրագէտ, բայց բանաստեղծական ձիրքով օժտուած աշուղ է լինում և առանձին յարգանքի ու ուղարկութեան առարկայ դառնում իր միջավայրում: Աշուղական շնորհք ստանալու իղէանց զգում է նրան «Մշու սուլթան Ս. Կարապաւի»։ Պատմական այդ վանքում են «ստացել» իրենց աշուղական շնորհքը մեր աշուղներից շատերը և սրբին նւիրել մի շարք գովասանական երգեր: Այն այդ երգերից անտիպ մի փշրանք.

1. Տե՛ս մեր յօդածը Պաշիկէի «Նոր Շարժում»-ի մէջ, 1928, թիւ 38-39, 40-41, 42-43: